

"FOLK OG LIV OMKRING KALØ VIG" 1

i nyt oplag

Den nye serie af "Folk og Liv", der har fået navnet "Folk og Liv omkring Kalø Vig" blev udgivet på 170-års dagen general Ryes march over Djursland til Helgenæs 29. juni 2019. Den blev udsolgt i december i forbindelse med julehandelen, men er nu trykt i et nyt oplag og kan igen (fra og med 13. december 2019) fås hos Trangbæk Bøger / Bog og Idé i Rønne. 84 sider, gennemillustreret, 148 kr.

Bogen har to temaer: dels

Første tema er **general Ryes march over Djursland i 1849**, hvor den stort set glemte "Kaløstilling" endelig får den omtale, den fortjener. Stillingen var en befæstning af Rønnebakken, så det stort set ville være umuligt for de tyske forfølgere at komme videre derfra. Hele området omkring Knubbro Bæk blev sat under vand, og hele skrænten op mod Rønne var befæstet med kanonstillinger og løbegrave i en Dybbøl Skanser-lignende stilling. Broerne over Knubbro blev brudt, og det forberedtes at brænde Følle Mølle af, så der kunne være frit udsyn mod en evt. indtrængende fjende. I vigen lå et dampskib med kanoner og to mindre kanonbåde, der kunne beskyde en fjende, der trængte frem ad den gamle Aarhus-Grenaa landevej langs stranden.

Det lykkedes efter marchen over Djursland for General Rye at få alle sine tropper udskibet fra Helgenæs, hvorfra de førtes til Fredericia, der var indesluttet af slesvig-holstenske tropper. Ved tilførsel af de nye tropper kom danskerne så meget i overtal, at det lykkedes at bryde belejringen og vinde Treårskrigen (1848-51) mest spektakulære sejr. Kort efter sejren ved Fredericia trak de tyske tropper sig ud af krigen, hvorefter det lykkedes danskerne at besejre de slesvig-holstenske oprørere. Krigen sluttede 1851 efter slaget ved Isted, der er det største slag, der nogensinde er udkæmpet i Norden. Den danske hær ved slaget var på 37.000 mand.

I en særlig artikel følger vi i general Ryes fodspor ad den gamle Aarhus-Grenaa landevej, der i dag hedder Hestehavevej.

I Ebeltoft indrettedes lazaret for de faldne af Ryes tropper på Djursland, og en større gravplads med mindsten over de døde fra lazarettet ses endnu på Ebeltoft kirkegård. Festlighederne i Ebeltoft i anledning af opsætningen af mindestenen i 25-året for begivenhederne omtales også i bogen.

Der er nu oprettet en forening "Kalø 1849", der har til formål at fremdrage minderne om general Ryes march over Djursland. Foreningen arbejder bl. a. på at få opstillet en kanon ved Byparken, hvor den første af de mange kanonstillinger i Kaløstillingen var i sin tid.

Bogens andet tema er **Besættelsen og opførelsen af Tirstrup flyveplads**, herunder også de mange lejre for tyske flygtninge, der var kommet til Danmark i krigens sidste måneder. Dette emne belyses gennem fem samtaler med folk, der enten selv oplevede besættelsen, eller som kan fortælle, hvad deres forældre eller bedsteforældre oplevede. De fem samtaler er med:

Jens Peder Madsen Pedersen på Birkely i Stabrand. Han fortæller om sin bedstefar Peder Madsen Pedersen, der fik sin gård konfiskeret under krigen til opførelsen af flyvepladsen. Det lykkedes ham dog at undgå konfiskationen af Horstved skov, hvor han opførte en festplads og et hus bygget af flintesten fra egne marker. Huset kaldte han "Flintholm" – andre har kaldt det "Heksens Hus" eller "Pandekagehuset".

Poul Richardt Sørensen fortæller om sin far Richardt Sørensen, der fik sin gård Trondhjem ved Tirstrup konfiskeret af tyskerne til opførelsen af flyvepladsen. Han var den eneste, der nægtede at forlade sin gård og derfor måtte drives ud så at sige med maskinpistolen i ryggen. Så da krigen var slut, var han den eneste, der umiddelbart kunne tage sin gård i besiddelse igen, med skødet i hånden. Richardt blev ansat til at drive sin egen gård og de konfiskerede gårde, indtil de kunne gives tilbage til de rette ejere. Som arbejdskraft fik han lov at benytte nogle af de tyske flygtninge, der var interneret i de tre store flygtningelejre, der oprettedes i Tirstrup-området efter krigen. De var indrettet til 1500 flygtninge, men kom til at rumme 3000.

Ruth Jensen, der voksede op på Thomaskær lige uden for det område, tyskerne havde konfiskeret til flyvepladsen. Men især efter at englænderne var begyndt at bombe Tirstrup flyveplads i krigens sidste måneder, blev tilværelsen på Thomaskær så usikker, at familien indrettede deres kartoffelkælder til beskyttelsesrum og soveværelse. Her sov de hver nat i sidste del af krigen.

Knud Brouer, der selv husker besættelsen og kan fortælle om, hvordan den oplevedes i Rostved, hvor han og familien havde et mindre landbrug ude ad Nørreskovvej. Her havde tyskerne skydebane, med løbegrave gravet af russiske krigsfanger, der hver dag ankom fra Rønne Højskole, hvor de var interneret.

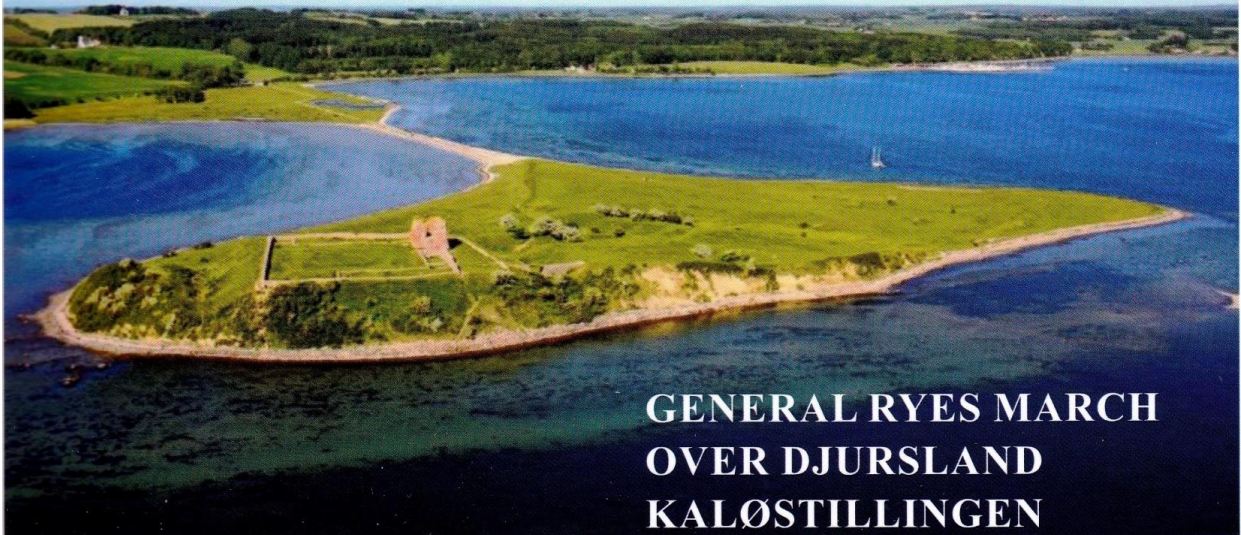
Hans Andersen, der i en periode i 1990'erne og derefter ejede den store Feldballe-hangar, som tyskerne opførte i forbindelse med flyvepladsen. En helt igennem imponerende bygning. Tyskerne var godt i gang med at bygge en jernbane fra Tirstrup til Gravlev – den skulle have endestation ved hangaren. Hans Andersen ejer i dag den mark lige øst for Langesø, hvor der blev kastet våben ned fra engelske fly til modstandsbevægelsen på egnen. Der var to fra Hvidstengruppen med ved modtagelserne ved Langesø.

-

Herunder ses omslaget til "Folk og Liv omkring Kalø Vig"

FOLK OG LIV

OMKRING KALØ VIG

**GENERAL RYES MARCH
OVER DJURLAND
KALØSTILLINGEN
BESÆTTELSEN OG
TIRSTRUP FLYVEPLADS**

VILFRED FRIBORG HANSEN

